

SLOTTSBOL

I FINNEFALLS ROTE - FINNERÖDJA SOCKEN
SKARABORGS LÄN

Alf Gunnarson

MMXXI

INNEHÅL

FÖRORD

SLÄDZBO – SLÄTSBOL
SLOTTSBOL

HEMMANET: ½ MANTAL
I FINNEFALLS ROTE

1540 – 1740

STORSKIFTE 1805

FOLKET ÅR 1805

FOTON OKTOBER
2020

LAGA SKIFTE

FOLKET ÅR 1845

SLÄTTSBOLSHOLM

NOLKÄRRET

NOLHAGEN

FOTON OKTOBER
2020 II

FÖRORD

Jag har en dator i knät och
Finnerödjaboken till hands.

Några knapptryckningar bort
finns *Riksarkivet* och *Lantmäteriet*
och kanske finns det någon
ytterligare källa.

Två årtal kommer att vara i
fokus, vad gäller folket i Slottsbol
(Slättsbol), Slättsbolsholm,
Nolkärret och Nolhagen:
1805 och 1845.

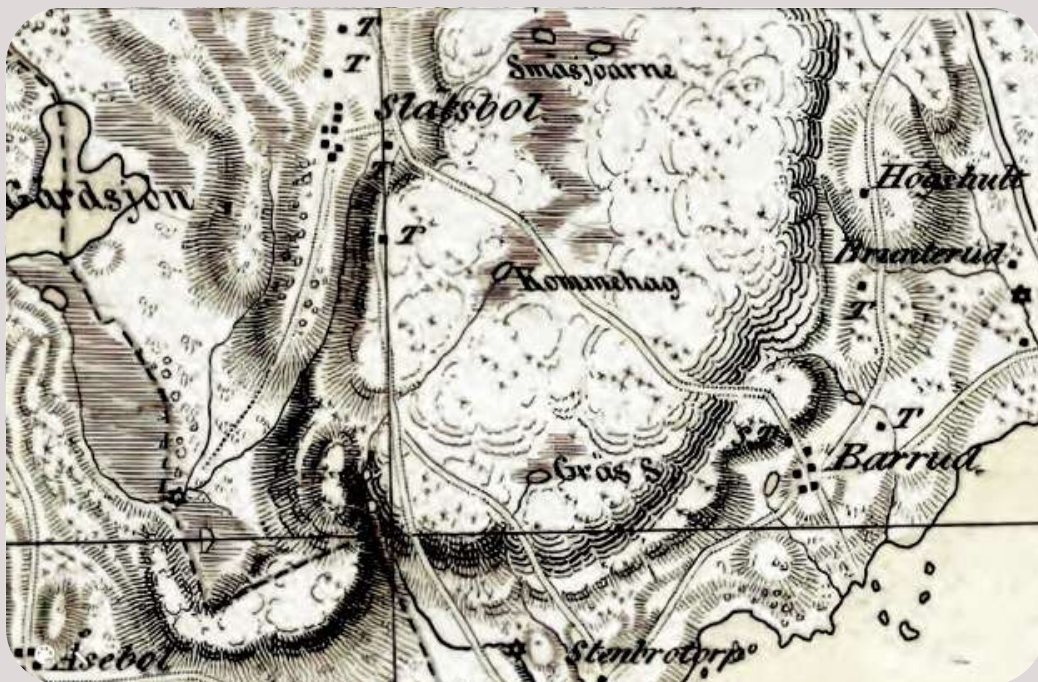
·
/ Alf

SLÄDZBO – SLÄTSBOL – SLOTTSBOL

Det är något vilt och dramatiskt över de här kartorna. Den första ritades i mitten av sextonhundratalet och den andra i slutet av artonhundratalet, Det vilda är vackert eller var vackert, innan de vidriga ving- monstren monterades upp i gränstrakterna mellan Barrud och Slottsbo. Före vindsnurrorna var det magi att ströva runt i sagonaturen där uppe.

Landskapskarta från år 1655.

Generalstabskarta från år 1890.

HEMMANET: ½ MANTAL I FINNEFALLS ROTE

Finnefälls Rote
Finnefälls Sockn

Hemmans och Personers Namn.	Födelse.		Christ. Kundsk.		Inflyttad		Utflyttad		Anmärkingar.
	Ort.	Tid.	Utan Bek. Län. Ut. Cat.	Svebeli Spöram.	År	ifrån år	år	til	
<i>Slottsbohl ½ mte</i>									
<i>Petter Olof</i>	<i>finn.</i>	<i>1750.</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>				
<i>H. Cath. Olofsdr.</i>	<i>Hofva</i>	<i>53.</i>							
<i>P. Olof</i>	<i>Finnef.</i>	<i>78.</i>	<i>1</i>	<i>1</i>					
<i>H. Kageda</i>	<i>Hofva</i>	<i>89.</i>							
<i>Anna</i>	<i>ibm.</i>	<i>86.</i>					<i>05</i>	<i>Närshol</i>	
<i>Cathrina</i>	<i>ibm.</i>	<i>96.</i>							<i>04 07</i>
<i>H. Ingeri</i>	<i>Hofva</i>	<i>1775.</i>					<i>05</i>	<i>Bornand</i>	<i>05 08 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100</i>
<i>H. Elias</i>		<i>81.</i>							
<i>H. Catharina</i>		<i>78</i>					<i>05</i>	<i>Lagan</i>	<i>06</i>
<i>H. Maria</i>		<i>94</i>							<i>06</i>
<i>H. Maria</i>		<i>89.</i>							<i>07</i>
<i>H. Anders Nilsson</i>	<i>Finnef.</i>	<i>88.</i>							<i>08</i>
<i>H. Anders Nilsson</i>	<i>Finnef.</i>	<i>1771.</i>							<i>09</i>

Husförhörboken 1800 – 1809: Slottsbol (Slättsbohl) första sidan

1540 -1740

Slottsbol	Jon, upptaget -75, 1/2 öde -78	1572-1601
1540	Olof	1581-86
200 möh	Sven, öde	1601
	Öde, överfört till kronan	1602-08
	Per Persson, knekt, upptaget, fritt till skatt -27	1606-27
	Jöns Persson	1628-29
	Nils Svensson, knekt	1628-35
	Sven	1629-31
	Per Persson, öde av utskrivningen	1632
	Bengt Svensson	1630-33
	Erik Svensson, två knektar -34	1632-37
	Jon, hustru Ingegärd Jonsdtr	1638-48
	Änkan Ingegärd Jonsdtr	1654-56
	Jöns Jonsson, hustru (Gunella Svendsdr)	1654-65
	Töres Jonsson, hustru Ingrid Eriksdtr	1655-77
	Per Jönsson, skytt, hustru Marit	1665-1700
	Gunella Svendsdr	1667
	Per Mattsson, hustru Marit (Bengtsdtr?)	1679-1704
	Per Persson	1682-1732
	Elias Jonsson, hustru	1686-1739

Foto: Lars Lomman.

Slottsbol, från början kallat Slätsbol, var ett gammalt, högt beläget och sväradministrerat skattehemman. Det stod ofta öde och fördes därmed in under kronan. Under 1600-talets inledningskede blev Slottsbol utnyttjat som knekthemman. Det delades på två ättingar, som alternativt kunde försörja två knektar eller ställas öde.

Viss kunskap om denna tid lämnade bröderna Erik Svensson i Torpaskoga och Bengt Svensson i Bråten i rätten år 1654. De meddelade då, att de för 20 år sedan lämnat detta på grund av trätan med Gårdsjöbönderna. De hade även en broder Nils, sannolikt identisk med knekten på hemmanet 1628-35 och senare bosatt i Hävden samt system Gunella, som bodde kvar i Slottsbol år 1667. Fadern, Sven Eriksson, hade år 1609 sålt en hemmansdel i Väggetorp, Åkerhärad och flyttat till Finnerödja, där barnen tillgits blev födda. Fadern kan vara identisk med

den Sven, som tidvis stod skriven för hemmanet.

Jon och Ingegärd hade sönerna Jöns och Töres samt mågen Per Mattsson. Den senares hustru kallades Marit Bengtsdotter, vilket kan vara ett skrivfel. Alternativt var han gift två gånger.

Oron och motsättningarna mellan åbor och grannar var stora. År 1655 stämde Olof Påvelsson i Gårdsjö av Töres, för att han med kniv hade stungit honom två stora fullsår, samtidigt som Töres fick böta, för att han hade försatt Olof med fyra blåmärken. Samma år stämde Töres mor Ingegärd skattebönderna Olof Mattsson och Anders Bengtsson i Gårdsjö, för att de hade hindrat henne från att utnyttja sin äng. Dramatiken skulle dock bli större än så.

Plötsligt försvann Töres och tvekan rådde, om han hade avvikit frivilligt eller om han hade mördats. Buden var många. Rykten och uttalanden gick i bygden. Att han avvikit frivilligt var grannen Per Skytts vittnesmål och anledningen skulle ha varit, att han tröttnat på "qwinfolcken", som bara "bullrade och skelled" trots att han gjorde sitt bästa för att förse dem med vad de behövde. Å andra sidan hade Per Skytt kanske inte rent mjöl i påsen. Han och hans bror Ivar, som tjänstgjorde som sventjänare i Fredsberg, hade inte bara hotat Töres till livet, utan den senare inför en kollega även uttalat, "att så liten och ömkelig jag än är, så har jag ändå tagit död på Töres i Slätsbol".

Töres hustru Ingrid Eriksdotter tog bröderna Anders i Långstorp och Nils i Orrkullebäcken samt mågen Per Mattsson i Slottsbol och dennes mor Barbro i Allmänningarud till hjälp vid tinget i Hova den 6 november 1679. Hon berättade då, att osämjan mellan Töres och Per Skytt varat länge. Fyra år tidigare hade Per kommit hem drucken och skjutit Töres

hund genom örat och velat tränga in till Töres i stugan men hade hindrats av hustrun. Töres själv satt under tiden med bössan framför sig på bordet och sade till hustrun "lätt honom komma in, så skall han intet utgå med hälsan igen".

Per Skytt tillfrågad om detta intermezzo sade, att det berodde på att Töres slagit av ett horn på hans ko. När detta skedde, hade Per rusat in efter sin bössa för att skjuta ihjäl Töres men hindrats, dels av hustrun, dels av att Töres stod beredd med laddad bössa på sin loge.

När målet i november 1679 var uppe i tingsrätten, var Per Skytt inte närvarande och brodern Ivar bortkommenderad till Skåne. Målet återkom inte, vilket

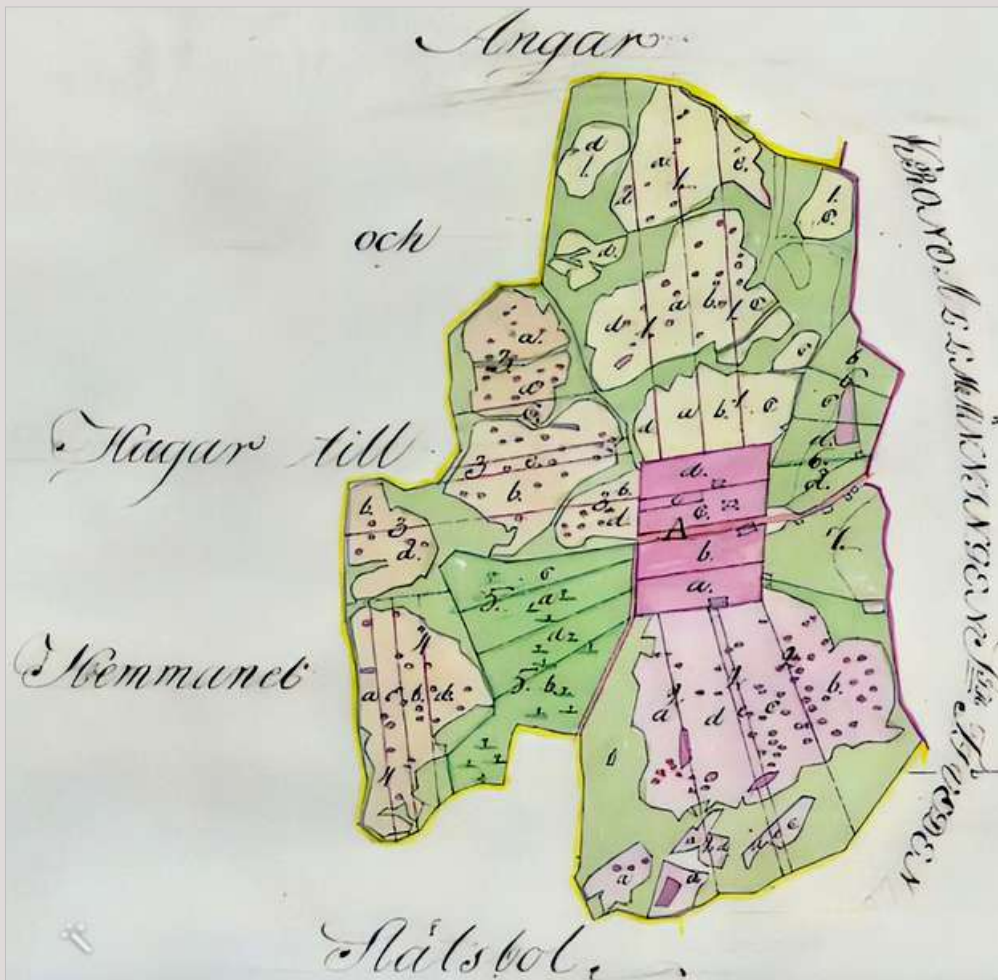
kan ha berott på att någon av huvudpersonerna dött, eller att förlikning träffats mellan parterna.

År 1697 fick vi av domboken veta, att den gamle skytten Per Jönsson var barnfödd i Lekebergslagen på hemmanet Dormen i Kvistbro socken. Även i Kvistbro förekom denna tid finnar i stort antal.

Inslagen av finnar i Slottsbol känns beträffande Töres, hans hustru Ingrid, Per Skytt och Per Mattsson från Allmänningarud starka. Syskonen Svensson med en förfader i Väggetorp tillhör en mera tveksam kategori. Deras intrång bland finnarna i Finnerödja tyder dock även här på finneanor. Eventuellt fann fadern en finsk livsledsagarinna på orten, eller var farfadern en ovanligt tidigt invandrad finne.

Ur *Finsk invandring till Tiveden med omnejd* (Bertil Kjelldorff).

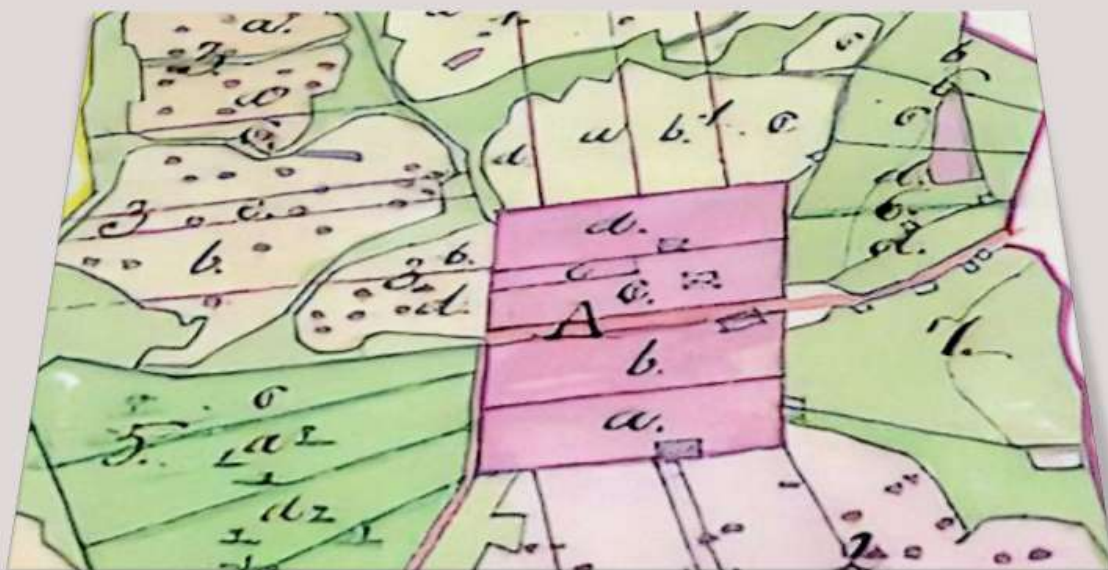
STORSKIFTE 1805

Ägare: Petter Olofsson 5/48, Olof Larsson 1/8, Johannes Jansson 1/8, Olof Svensson 1/12 och Nils Svensson 1/16.

År 1805. den 21 October förelag sig underkunnad Landstems
 Lars, att till följande Kongl. Majest. Resolutive Beslutning
 beqvändt den 26 siffrade Augusti äfvidne Förordnande, af-
 mäla och i Höfvlighet dela Åkerjorden och Marklundarne till
 Hemmanet Ståstol, icke Wiårsko Mark och Timmerädd
 Jorden af Skaraborgs Län; hwård äfvidne därom förel
 skedd Laglig Rångörulle sig infällde sedon Nämnde männen
 Jan Jansson i Höfvel och Carl Andersson i Åvarnhälsjö
 Lopp till förrättningen biträde, Elverne Petter Olofsson fem ä-
 gere Olof Larsson, Petter Johannes Jansson Olof Svensson
 Petter och Nils Svensson 1/16

Storskifte, upptakt 21 oktober 1805.

FOLKET ÅR 1805

Här kommer det att bli folkräkning, med namn, födelseår och födelseort, med ledning av Riksarkivets kyrkböcker, vid utgången av år 1805 (och senare 1845, 1885 och 1925).

Namn	Född år	Födelseplats / Socken	Notering
Petter Olofsson	1750	Finnerödja	Hemmansägare 5/48
Catrina Olofsdotter	1753	Hova	Maka
Olof	1781	Slottsbol	Son
Stina	1786	Slottsbol	Dotter
Cathrina	1798	Slottsbol	Dotter
Elias Larsson	1781	-	Dräng
Catrina Gustafsdotter	1778	-	Piga
Olof Larsson	1764	Finnerödja	Hemmansägare 6/48
Ingrid Olsdotter	1768	Finnerödja	Maka
Lars	1793	Slottsbol	Son
Olof	1796	Slottsbol	Son
Maria	1801	Slottsbol	Dotter. Tvilling
Anders	1801	Slottsbol	Son. Tvilling
Sven Nilsson	1775	Finnerödja	Dräng
Stina Olofsdotter	1788	Finnerödja	Piga
Johannes Jansson	1778	Finnerödja	Hemmansägare 6/48
Stina Persdotter	1786	Finnerödja	Maka
Maja Greta	1805	Slottsbol	Dotter
Greta Ersdotter	1752	-	Mor
Anders Nilsson	1788	Fredsberg	Dräng
Eva Ericsson	1792	-	Piga
Stina Jansdotter	1798	Finnerödja	Flicka
Maria Hansdotter	1726	Hova	Änka. Inhyst

Reservation: Uppgifterna i de äldsta böckerna om tjänstefolkets in- och utflyttning är otydliga.

Namn	Född år	Född i socken	Notering
Nils Svensson	1752	Finnerödja	Hemmansägare 3/48
Maja Andersdotter	1760	Hova	Maka
Anders	1796	Slottsbol	Son
Olof	1798	Slottsbol	Son
Stina	1800	Slottsbol	Dotter
Nils	1803	Slottsbol	Son
Sven Nilsson	1775	-	Dräng
Olof Svensson	1750	Finnerödja	Hemmansägare 4/48
Kerstin Olsdotter	1749	Finnerödja	Maka
Catrina	1780	Slottsbol	Dotter
Maria	1784	Slottsbol	Dotter
Olof	1786	Slottsbol	Son
Petter	1789	Slottsbol	Son
Johannes Jansson	1778	Finnerödja	Make
Stina Persdotter	1786	Finnerödja	Maka
Greta Ersdotter	1752	Ramundeboda	Änka

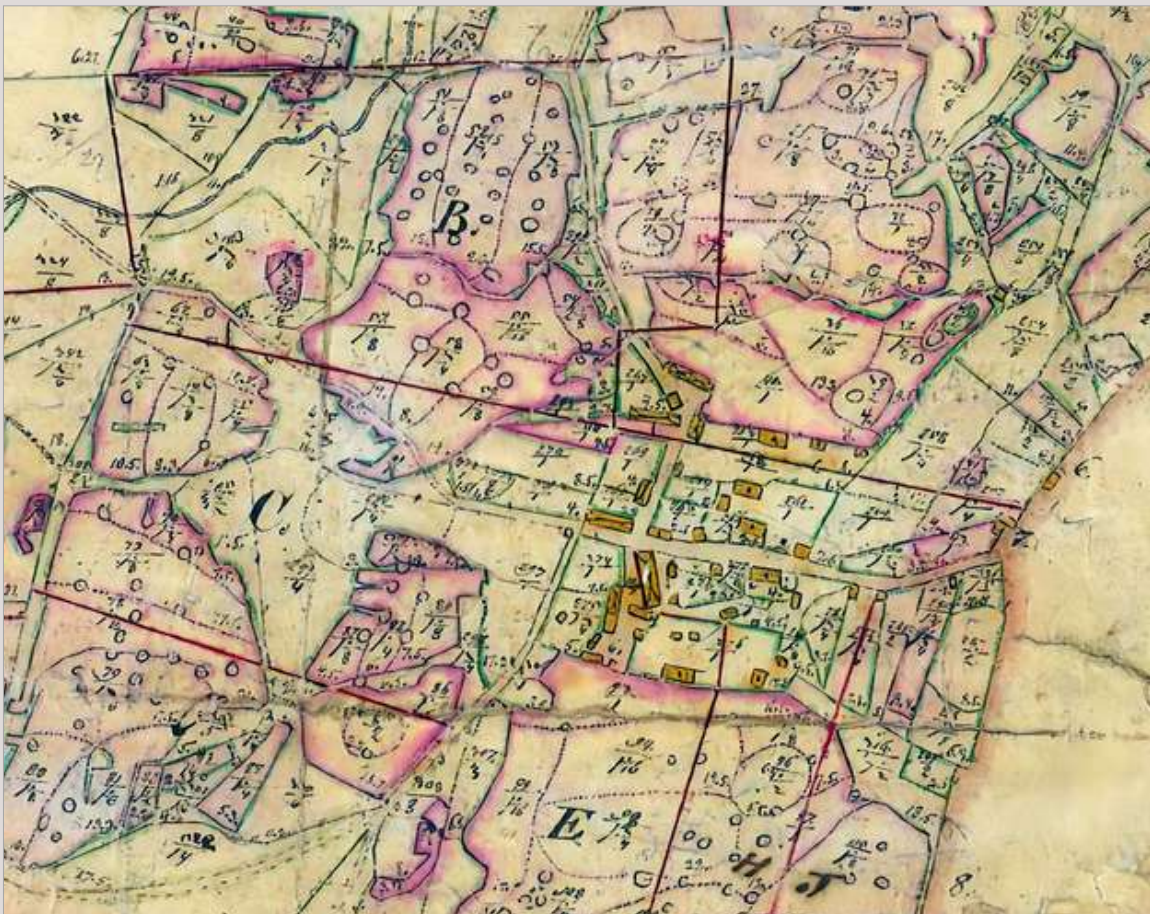
FOTON OKTOBER 2020

LAGA SKIFTE

År 1845, den 3 maj, inställde sig undertecknad landtmätare till $\frac{1}{2}$ mantal Slättsbohl. beläget uti Skaraborgs län, Wadsbo härad och Finnerödja socken, för att förrätta laga skifte å alla ägor till detta hemman. Härvid tillstüdes komma av delägarna: Olof Olofsson $\frac{1}{12}$, Anders Olofsson $\frac{1}{16}$ (tillkännagav att han på auktion tillhandlat sig Lars Mobergs $\frac{1}{16}$, ehuru han ännu ej erhållit fasta) samt Johannes Gustafsson $\frac{1}{16}$, Petter Olofssons sterbhus $\frac{5}{96}$, Olof Persson $\frac{10}{288}$, Olof Larsson $\frac{5}{288}$, Sven Persson $\frac{1}{32}$ och Eric Ericsson $\frac{1}{32}$.

Laga skifteskartan (två bilder).

Anmärkning: ägarnas andelar är otydligt angivna i protokollet, som omfattar 59 sidor,

Yffern
 & äromanen
 Eric Erikson
 Olof Olofson
 Anders Olofson
 Mathias Larsson
 Isaac Persson
 Johannes Gustafsson
 Olof Persson
 med midt händ i rummet
 delaromst egendomar och frimut
 underskrifas uttyga.
 Jan Johans son
 Anders trogen

Protokoll af skiftesbeslut
 och arfvaans Räkning, gjordt den
 den 26te Nov. 1847

På Emittentens vägnar
 J. J. Johans son

Efter två och ett halvt år avslutades förrättningen i november 1847. Då visste alla var de skulle bo i framtiden, vilka åkrar och ängar de skulle odla, vilka skogar de skulle bruka och sakta men säkert blev så småningom det nya och ovana det normala. Grunden var lagd för det moderna (om uttrycket tillåts) hemmanet och byn Slottsbo.

Mera från Laga skiftes- kartan.

FOLKET ÅR 1845

Namn	Född år	Födelseplats / Socken	Notering
Sara Olofsdotter	1794	Finnerödja	Änka (sedan 1840)
Olof	1819	Finnerödja	Son
Stina Cajsa	1823	Finnerödja	Dotter
Anna Katrina	1828	Finnerödja	Dotter
Lovisa	1830	Finnerödja	Dotter
Olof Persson	1819	Finnerödja	Hemmansägare
Stina Mattsdotter	1818	Finnerödja	Maka
Lovisa	1842	Finnerödja	Dotter
Maja Stina	1844	Finnerödja	Dotter
Gustaf Nolgren	1824	Finnerödja	Dräng
Sven Pehrsson	1792	Finnerödja	Hemmansägare
Anna L. Larsdotter	1797	Finnerödja	Maka
Jan	1821	Finnerödja	Son
Maja Stina	1825	Finnerödja	Dotter
Anders	1829	Finnerödja	Son
Anders Olofsson	1801	Finnerödja	Hemmansägare
Lisa Erksdotter	1806	Finnerödja	Maka
Maja Greta	1829	Finnerödja	Dotter
Anna Lisa	1832	Finnerödja	Dotter
Stina Lovisa	1835	Finnerödja	Dotter
Gustava	1838	Finnerödja	Dotter
Johanna	1841	Finnerödja	Dotter
Johannes	1845	Finnerödja	Son
Lars Olofsson	1793	Finnerödja	Anders äldre bror
Jonas Svensson	1788	Finnerödja	Brukare
Maria Olofsdotter Moberg	1789	Finnerödja	Maka
Erik Olofsson	1812	Finnerödja	Hennes son i förra äktenskapet
Anna Lena	1823	Finnerödja	Dotter
Lovisa	1826	Finnerödja	Dotter
Johannes	1830	Finnerödja	Son
Gustava	1836	Finnerödja	Dotter

Namn	Född år	Födelseplats / Socken	Notering
Erik Eriksson	1801	Viby	Hemmansägare
Anna M. Andersdotter	1806	Finnerödja	Maka
Maja Cajsa	1828	Finnerödja	Dotter
Erik	1830	Kräcklinge	Son
Anders	1832	Finnerödja	Son
Clara	1838	Finnerödja	Dotter
Thilda	1849	Finnerödja	Dotter
Wictor	1843	Finnerödja	Son

Son Pehr (3) avled 1838

Mathias Larsson	1779	Mariestad	Änkeman (sedan 1836)
Stina	1818	Finnerödja	Dotter
Maja	1821	Finnerödja	Dotter
Johanna	1824	Finnerödja	Dotter
Johannes	1826	Finnerödja	Son
Eva	1829	Finnerödja	Dotter
Lovisa	1842	Finnerödja	Stinas dotter

Johannes Gustafsson	1782	Udenäs	Hemmansägare
Stina Jansdotter	1790	Finnerödja	Maka
Johannes	1824	Finnerödja	Son
Carolina	1826	Finnerödja	Dotter
Lovisa Johansdotter	1826	Finnerödja	Piga

Olof Olofsson	1786	Finnerödja	Hemmansägare
Stina Svensdotter	1786	Finnerödja	Maka
Olof	1818	Finnerödja	Son
Anna Katrina Persdotter	1828	Finnerödja	Piga
Erik Larsson	1822	Finnerödja	Dräng

SLÄTTSBOLSHOLM

Namn	Född år	Födelseplats / Socken	Notering
Israel Jacobsson	1799	Udenäs	Make
Maja C. Abrahamsdotter	1802	Ramundeboda	Maka
Anna Sofia	1829	Finnerödja	Hennes dotter
Johanna	1832	Finnerödja	Hennes dotter
August	1835	Finnerödja	Hennes son
Lovisa	1841	Finnerödja	Hennes dotter
Jan Peter	1844	Finnerödja	Hennes son

INHYSTA VID SLOTTSBOL

Jacob Jonsson	1770	Udenäs	Make
Stina Nilsson	1772	Finnerödja	Maka
Cajsa Lisa	1812	Udenäs	Dotter
Lars Jan	1816	Udenäs	Son
Olof Nilsson	1798	Finnerödja	Make
Anna Gr. Jacobsdotter	1802	Udenäs	Maka
Gustaf	1824	Finnerödja	Son

Maja Stina	1827	Finnerödja	Dotter
Eva	1829	Finnerödja	Dotter
Olof	1835	Finnerödja	Son
Lovisa	1841	Finnerödja	Dotter
Jacob	1844	Finnerödja	Son

NOLHAGEN

Namn	Född år	Födelseplats / Socken	Notering
Anders Larsson	1786	Finnerödja	Torpäre
Stina Henriksdotter	1785	Fredsberg	Maka
Maja	1816	Finnerödja	Dotter
Ingrid	1819	Finnerödja	Dotter
Jan Peter	1828	Finnerödja	Son
Johan M. Vigerell	1814	Vadstena	Make
Maja Andersdotter	1816	Finnerödja	Maka. Dotter i Nolhagen
Johanna Matilda	1842	Finnerödja	Deras dotter (född på julafton)

NOLKÄRRET

Namn	Född år	Födelseplats / Socken	Notering
Maja St. Abrahamsdotter	1786	Hova	Änka
Stina Andersdotter	1822	Finnerödja	Dotter
Gustaf Reinhold	1824	Finnerödja	Son
August Andersson	1813	Hova	Inhyst man.
Maja C. Jonsdotter	1813	Viby	Inhyst mans maka
Pehr Gustaf	1837	Viby	Deras son
August	1839	Viby	Deras son
Lars Jansson	1816	Hova	Måg
Stina Andersdotter	1822	Finnerödja	Maka. Dotter i Nolkärret
Christina	1843	Finnerödja	Deras dotter

Nolkärret: i skarven mellan två häradsekonomiska kartor från omkr. år 1880)

OKTOBER 2020 II

Del två kommer att fokusera på folket i Slottsbol åren 1885 och 1925.

Mariestad 2021-09-10 / Alf